

מאמר

"מדת האדם בתקופות העולם"

אשר דיבר

אדמו"ר הנאמן מוהר"י הורוויץ שליט"א
בפתיחה האספה הרביעית
מישיבות נובוהרדק אשר היתה בהומל
מים ט"ז שבט עד יום כ"ה בניסן
ונלוו לזה ההחלטות שנתקבלו בהאספה הנ"ל.

נערך על ידי

האגודה המרכזית בהומל.

הוצאת ודוכוס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשס"ט

פילמונט

ב"מס. האלמנט והאחים ראבינאוויץ.

שנת תרע"ה לפ"ק

מפני סבות הזמן נתחלקה הישיבה
לכמה מקומות היינו: הוסיף הרקוב
רוסמוב מוהילוב קיוב טשער-
ניגוב רהמשוב ועוד איזה מקומות
זב'ה בכל מקום נתרבה מכפר הלומדים
שהצליחו בכמות ובאיכות זרוב תודה
וברכה לעוזרים והמסיעים בכל המכומות
ותודה ל'ה כי פיוקר כזה עומדות הישי-
בות על בסיס נכון בחומר וברוח והחל'ט
לעשות אספה שתי פעמים בשנה לחזוק
המכומות והחזקרת הזאת יצאה לנו מן
האספה הרביעית.

אדם הראשון.

הנה ענין עץ הדעת, כפי שמצויר בשכלנו, הוא דבר שקשה מאד להבין, איך הוא באמת שאדם הראשון בחיר הנבראים, יציר כפיו של הקב"ה, אשר בו נכללו כל הנשמות, יעבור על מה שצוה השם בפירושו, עוד באותו היום שצוהו, בשעה שידע את עונש המיתה שישגהו אחרי כן, דבר שאפילו אנחנו לפי קט שכלנו לא היינו עושים כזאת, היעלה על הדעת דבר כזה? ואף לפי דעת הרמב"ם ז"ל, שעיקר החטא היה דרך טעות, צריכים אנו להבין הדבר, איך בא לידי טעות, מאחר שקודם החטא הי' שכל פשוט בלי שום התפעלות טבעיות, איך היה הטעות בשכלו? ואם נניח כמו שאמר שמציאות בריאותו היה באופן שלא היה יכול לטעות בענין הטוב והרע, אולם בענין האמת והשקר הי' בו מקום לטעות, והי' שם הטעות בענין האמת והשקר, מה הי' לו לעשות מאחר שטעה? במה הסית הנחש את הוה ובמה הביעה אותה? וכי יעלה על הדעת שחיה האמינה לדברי הנחש כי לא תמות, יותר מדברי השם? מה זה השיבה כשיצאה הנחש מה אמר אלקים ומפרי העין וכו' פן תמותו, והלא הבורא אמר להם יודאי ימותו?

ידיעת הרע מתחלקת לשני חלקים: הא' היא ידיעה שאינה מעוררת רצון ותשוקה, והב' ידיעה שמעוררת רצון ותשוקה, דרך משל: אנו יודעים, כי שתיית סם פלוני הוא דבר מתוק מאד, ויש

פמים כאלו כמו עשון האופיום, שהוא נחשב לדבר היותר נעים שבעולם, חכמי הטבע אומרים, כי מעשני האופיום מיד שלוקחים המקמרת לתוך פיהם הם מרגישים התפשטות הגשמיות, תמונות שונות ומישונות כל אחת יותר נעימה מחברתה, עוברות נגד עיניהם, ומתוך חלומות והזיות כאלו, במיתת נשיקה כזו הם נפטרים מן העולם לגמרי, וככל זאת, אף שיודעים אנו את מתיקות הסם הזה, אין הידיעה הזאת מעוררת אצלנו שום רצון ותשוקה, יען כי הכרת הישכל בנוקו היא הכרת חושית עד שגם הטבע שדרכו להתאוות לכל מתוק, מכיר בהפסדו, מואם בו ואין בוחר בו כלל, ויש מין ידיעה אחרת, וכמו הידיעה שלנו שהתאוה והקנאה והכבוד מוציאים את האדם מן העולם, כי אף שיודעים אנו את הרע שבכל הדברים האלה בכל זאת אין בבת הידיעה הזאת להוכיח גם את הטבע בזה, ולכן הידיעה הזאת אינה אלא ידיעת השכל לבד, זולת הטבע שאינו מכיר בו כלל.

אדם הראשון קודם החטא היה שכלו פשוט כלל שום השפעה חיצונית מהטבעים והכחות; הרצינות והטבע שלו לא היו בכוחן להטות את השכל ולהחשך את ההכרה שלו וידיעתו ברע ובטוב. הוא ידע את הרע והכיר אותו וככל זאת לא עשה אלא את הטוב. שכלו היו כמו שכל מלאך והחומר היו אצלו רק כמין לבוש כמיש הכתוב עור ובשר תלבישנו, וכמו שהלבוש שלנו אין אנו מתביישים בו עד שנצטרך לבוש אחר, כמו כן היו החומר אצלו, ויהיו ערומים ולא יתבוששו, ורק בזה נשתנה לבושו מלבושנו, כי החומר שלו היה לבוש נצחי שאינו צריך לפושטו לעולם. אולם בדבר אחד היו שונה ממלאך ממש, בשעה שהמלאך הוא משולל בחירה מכל

כל, הוא אינו יכול לעשות את הרע אם ירצה, יען כי מציאותו הוא עשיית הטוב. — אדם הראשון לא כן היה, אם כי ששכלו הו' פשוט בלא שום נגיעה טבעית. בכל זאת נתנה לו היכולת שאם ירצה אזי יחדל מלהיות מלאך, אם ירצה לחיות חיי בחירה וקא חיי מלאך. הרשות בידו. בחירתו לא היתה על דרך הבחירה שאנו רהיינו; בין הטוב והרע, האמת והשקר, — בחירתו היתה: בין חיי המלאך לחיי האדם. וזה הו' תלוי באכילת עץ הדעת. אם הוא רוצה לחיות חיי מלאך בלא שום סכנה לקנינו הרוחניים, — אזי הוא צריך לזוהר שלא לאכול מעץ הדעת, ואז ההכרה שבשכלו תהא הזקה כל כך עד ששום טבע ורצון שבעולם, יהי' מי שיהי', לא יפעל עליו כלל וכלל אולם אם הוא רוצה לבחור בחיי בחירה, אם הוא רוצה שיתעורר, בו התאוות והרצינות, בכדי שיהי' לו יכולת לבא אתם במלחמה ולנצחם. — אזי עליו לאכול מעץ הדעת, ואז מיד יתעוררו בו המדות והנפיות הטבעיות, ויהי' להם מלחמה הזקה עם השכל וחיליו, ואם גם אז יעלה בידו לנצח את המלחמה להכניע את המדות והכוחות שלו תחת יד השכל, אזי יתעלה למדרגה עוד יותר גדולה מזו שעמד בה קודם, כי לפום צערא אנרא, ואז ג"כ יהי' חיי נצח כמו קודם האכילת, אולם אם לא יעלה בידו לנצח את הטבע, והכוחות הטבעיים ימשלו בו אז בהכרח הוא שימות, יען כי טבעי הוא וטבעי אינו יכול לחיות לעולם וזה הוא שאמר לו הקב"ה: מכא עץ הנן וכו' ומעץ הדעת לא תאכלו, כי ביום אכלך מכנו מות תמות, ויתכן שהדברים האלו לא נאמרו בנדר ציווי ואזרה אלא בנדר עצת

כלומר, אני משיאך עצה שלא תאכל מעץ הדעת, כדי שלא יתעוררו
 בקרבך הטבע והתאוות, כי יודע אני שאם יתעוררו בקרבך, אזי לא
 יהי' בכחך לנצחם, ואז בהכרח הוא שתמות, לא בתור עונש בעד
 החטא של האכילה, כי יוכל היות שהאכילה בעצמה לא יהי' חטא,
 אלא בעבור שהטבע ימשל בך ודבר טבעי אינו יכול לחיות חיי נצח
 מצד עצמותו. ולכן אמרה חוה, כששאל אותה! הנחש מה אמר
 אלהים? ומפרי עין הגן וכו' פן נמות דייקה לומר, פן, יען כי במציאות
 הדבר היה אפשר שאף לאחר אכילת עץ הדעת לא ימותו, כי לו עלה
 בידם אף לאחר האכילה לנצח את טבעם לא היה נחשב להם אכילת
 עץ הדעת לחטא ואדרבה היה משיגים ע"י האכילה למדרגה, עוד
 יותר גדולה מקדם, וע"ז ענה לה הנחש: „לא מות תמותון וכו'
 והייתם כאלהים יודעי טוב ורע“ כלומר אל תספקו שמה לא תעמדו
 בנסיון, כי בודאי תעמדו והייתם כאלהים, וכמו שאצל האלהים אין
 ידיעת הרע עושה בו רושם כל שהוא, כמו שמצינו בהייג מדות:
 אל ארך אפים וכו' ונקמה לא ינקה, ולכאורה מה מעלה היא זו? אולם
 פירושו י"ג דבר הוא: כי אף שלא ינקה הרשע את חטאו, בכל זאת
 ידיעת החטא וצורך הפרעון נמנו אינו מפריע למדת „ארך אפים
 ורב חסד“ שקודם הפרעון, יען כי אצלו כביכול אין צורך הפרעון
 בגדר כעס והקפדה אלא בגדר ידיעה הוא שהשכל ומדת הדין
 מכריעין כך, ולכן מדת הדין והרחמים סומכות זו לזו, משא"כ
 באדם שאם יש לו שום טינה וכעס על מי שהוא אינו יכול לכבוש
 את כעסו עד לאחר זמן באופן שקודם הזמן ההוא לא יעשה בו
 רושם כלל. וזה שאמר לה הנחש שגם לאחר אכילת עץ הדעת

הרגשת הטבעיות שתקבל על ידי זה לא יהיו אצלך כי אם בגדר ידיעה לבד, וא"כ הלא שוה לך יותר לאכול בכדי שתשיג על ידיה למדרגה עוד יותר גדולה מקדם, ובזה הוא שנצח הנחש את חות ובזה הוא שהטעה אותה, כי הבטיח אותם שבדאי לא יפלו ממדרגתם ואדרבה עוד יעלו למדרגה יותר גבוהה, למדרגה של כבישת המדות וניצוח הרוחות, וא"ל באמת ה"י כמו שאמר הנחש, אינו באמת עלה בידו לנצח את המלחמה הגדולה הזו, אזי לא ה"י נפסד כלום ע"י אבילותו, אולם לבסוף נתברר כי לא כן היה הדבר וכי טעה בהשבוך, כי מיד שאכל מן העץ, ויפקחו עיני שניהם וידעו כי ערומים הם—ויתכוששו, ומזה הוא שנתברר כי לא היה לו לאכול מעץ הדעת, כי אלמלא באמת היה יכול לנצח את טבעו ולעשותו כמו שאינו, ממש כמו קודם החטא— מפני מה נתבייש?—אלמלא באמת התעוררות הטבעיות והרגשת הרוחות לא החשיכו את שכלו הבהיר ולא עשו בו אפילו פגמה כל שהוא—מי הגיד לו כי עירום הוא? ועל כרחך שמתחלה כשהמדות והתאוות לא היו מתעוררים אצלו והחלק העיקרי שלו ה"י הישב אזי לא ה"י צומח להתכושש, כי החומר בעצמו ה"י לו ללבוש, ורק אחר האכילה שנתעוררו אצלו התאוות ולא עלה בידו לנצחם, רק אז ביקש לו לבוש להתכסות בו בכדי להשקיט במקצת את רצונותיו ונשיותיו שדרכן להתעורר יותר בשעה שהוא ערום, וזהו שאמר לו הקב"ה: מיהגיד לך כי עירום אתה! המן העץ אשר צויתך לבלתי אכל ממנו אכלת?—הלא אמרתי לך אל תכניס עצמך, אלהגסיון הזה ואתה אמרת אין דבר, לכן, מאחר שנהלת מפלה במלחמת עם הטבע, מאחר שהרצונות והטבעיות כבר משנו בך— אורורה האדמה וכו' כי עפר אתה ואל עפר תשוב, ונגזרה עליו מיתה.

ב. תקופת נח ודור המבול.

מאדם הראשון ואילך מתחלת תקופה חדשה בחיי הרוח של האדם. הוא אינו יכול כבר אף אף רצה להפשיט מעליו את אדרת החומריות וגשיות הטבעיות שלו, והוא מוכרח כל ימיו להתחרות במבערן ולהלחם עם מדותיו הנשחתות עד כי אחד מן המוחמים, היכול או הרצון, יפול שדור. האנשים שהיו אחרי אדם, הם לא היו יכולין להלחם כראוי עם שונאם הגדול, ודור אחר דור מצב הרוח של האדם הולך ושפל עד שלאסוף השחתת בני האדם ורשעים כבר הגיעו למרה כל כך גדולה עד שהבידא כבר נחם על מה שבדא ואמר אמתה את היקום אשר על פני האדמה, וזה היה דור המבול. אולם, בשעה אשר השחתת האדם כבר הגיעה לקצה האחרון, בשעה שגם החיות והבהמית נשחתו מפני רעת בני האדם, — בה בשעה נמצא אדם אחד אשר רוח הזמן לא ביעתתו, הוא עמד לבדו חתולא דטה את שבמו בפני הרוח המנשבת בעולמו, כעין מחאה היה נגד בני דורו — זה היה נח.

נח איש צדיק תמים הי' בדורותיו, את האלהים התהלך נח ופירשי ז' את האלהים התהלך נח הי' צדיק לו עוזר והוכך. — ביאותן של דברים כך הוא : נח לא השיג עדיין למדרגה כל כך גבוהה הכרתו בטוב לא היתה כל כך חזקה עד שגם עור השם לא יצמוך לו, הוא היה מאותן האנשים אשר עליהם כתב הגריא ; אלמלא ר'

עוזרו לא יוכל לו, כי אם האדם השיג למדריגה כזאת שמצידו אין חסר לו כלום, ורק אלמלא השם עוזרו לא יוכל לו, אזי—השם לא יעזבנו בידו, יען כי אהבה ויראה פנימית תלוי בידי שמים, וכזה היתה מדריגת נח: כי מצדו, כל מה שיש ביכלתו וכחו, הוא מסר לעבודת השם, ורק מה שנוגע להאהבה והיראה הפנימית, בה ה' חסר קצת על מה שהיה צריך לעזר השם, ועל זה אמרו חז"ל מאמין ואינו מאמין אלא שהמים דתפוחו, — מאמין במה שנוגע לעבודתו, בכל מה שיש בכחו ויכלתו, ואינו מאמין באותו המקצת שהוא צריך לעזר השם, היפוך מבני דורו שה' אינם מאמינים ומאמינים, אינם מאמינים, מה שיש ברישותם ויכלתם לעשות כמיש הרמב"ם: הרשית נתונה ביד כל אדם להיות כמישה רבינו וכירבעם בן נבט, ומאמינים במה שנוגע לעזר השם, כי כה איכפת להם אם יבא להם כנקל, ולכן, באותן המים עצמן שנח נדחף בהן אל התיבה, באותן המים עצמן הם נדחפו מן התיבה, כי כך הוא דרכו של נסיון, הוא מעלה ומרומם את העולה ומוריד ומשפיל את היורד, וכמו שהורה לנו הנסיון בזאת המלחמה: כי המבקש את דבר ה' הוא עמד בנסיון ועוד נתרומם בו והמים דתפוחו אף התיבה, ואשר לא האמין לדבר ד' הוא נהרס מן הנסיון ונדחף מן התיבה אשר עמד בה ברגלו האחת.

אמנם, אף שנח צדיק תמים ה' וכמו שהעיד עליו הכתוב, הכרת בחירת מדריגתו עדיין נשאר לנו בספק. עדיין אין אנו יודעים מה ה' הנורם לנו שיתנשא על בני דורו ומה הכריחו לזה. וזה הוא שנחלקו חכמינו ז"ל בדרשת הפסוק הנ"ל ושאלו מה ברורותיו?

חד אמר לישבה, וחד אמר לננאי, חד אמר שא"ו הי' חי בדור אחר,
 בדורו של אברהם אבינו כ"ש שהי' צדיק, וחד אמר שא"מא הי'
 בדורו של אברהם אבינו לא הי' נחשב לכלום, ביאורן של דברים
 כך הוא: לא שנחלקו האמוראים בעצם צדקותו, מה היתה בערך
 לצדקות אברהם, אלא מחלוקתם הי' רק: מפני מה הי' צדיק כזה
 ומה הכריחו לזה, חד אמר הביקוש בעצמו, בקשת ידיעה האמת
 היא שהכריחו לנח להנשא על בני דורו שלא לטבע בים התאוות
 כמוהם, וכ"ש אם הי' חי בדורו של אברהם, כ"ש אילו הי' בשעה
 שלא הי' לו מפריעים כאלו הי' צדיק יותר, וחד אמר כי בקשת
 האמת לכד לא הי' בכתה להבריה את נח להיות צדיק יותר מבני
 דורו, כי אילו מחמת זה לכד לא הי' כל כך צדיק ולא הי' נשאר
 אלא בינוני, אלא שנת ראה שבדור כזה, בשעה שבני האדם כל כך
 גשחתי, מדותיהם כל כך מגונות. בשעה כזו אי אפשר לבחור, לא
 בחמין ולא בצוננין אלא בפושרין, כי אם לא ישתדל להשיג אף
 המדריגה היותר גבוהה, ההכל העולמי בהכרח ימשכהו מטה מטה
 ואז גם הפושרין לא ישארו אצלו, וכיון שכן יכול להיות, אילו חי
 בדורו של אברהם שאז הי' הדור יותר צדיק והמכנה לרוחניותו
 יותר קטנה אזי הי' בוחר במדריגה יותר קטנה, והרמיון בזה הוא
 למי שנוסע במרכבת הביזל בכרטיס-מסע ממדריגה הראשונה, כי
 אם השעה היא שעת שלום וכל הענלות פנויות הן, אזי הגסיעה
 בהענלה ממדריגה הראשונה מורה על עשירות האיש הלזה,
 אולם אם השעה שעת חירום היא, כל הענלות ממדריגות הנמוכות
 הן מלאות חיילים ואנשי-צבא, אז אין זה יכול להתרות על אמירות

הנוסע כיון שמוכרח הוא לעשות כן, וזהו שאמרו הז"ר א"מנא חי בדורו של אברהם גא חי נחשב אצלם, כיון שזההיה והאי-רצון שלו להשאיר בבית הנתיבות שלא לנסוע, הוא יגרום לו שיסע במדריגה הראשונה, אולם בעצם הדבר אין שום חילוק ביניהן איך יהיו מכל מקום הלא נוסע הוא במדרגה הראשונה, ולכן גזת איש צדיק תמים היה בדורותיו.

ג. הקיפת אברהם.

אחרי שעברו עשרה דורות אשר לא היו בהם אף אחד שבחר לחיות חיי הרוח, והדורות היו אז מכוסים בערפל השכחת הבערות, כסומא שלא ראה אור מימיו, מתוך אפל כזה הופיע אדם אחד אשר רחק מהם מקצה אל קצה, כבן של שנים הכיר את בוראו, אבותיו ובני דורו המתעים לא יכלו להגביל את כח הביקוש שלו, כח בקשת האמת היו אצלו כל כך חזק עד שהסיד בעדו ובעד ההרגל הישן, והנחות הקדומות ודעות הנפסדות שראה ושמע מכל בני דורו, בקש ומצא הקר והשיג את ד' ואת תורתו. כמו שאמרו הז"ל קיים אברהם אבינו כל התורה עד שלא נתנה, ולא לבד שהגיע לקיים את מעשה המצוה בפועל, עוד הגיע להשיג את הדבר, אשר מכוסה מכל בני אדם והוא, השבון בירור מעשיו, שאמרו הז"ל שלשה דברים מכוסים מבני אדם, ואחד מהם עומק הדין ופירוש רש"י ז"ל שהוא חשבון בירור מעשיו ועל שתי ההשגות הגדולות האלה העידה לנו מעשה העקידה, שלחם ונצת את השמן בכל הדרכים שרצה להכשילו בדרך, כדי להפריעו מכל.

חלקי המצוה, כי יש בענין המצוה שני חלקים: עצם מעשה המצוה והלשמה של המצוה, ועל שניהם הוא מארב להפסידם. בראשונה יבוא להכשילו שלא יהי' ביכולתו לקיים את עצם מעשה המצוה אם מנצחו מוטב, ואם רואה כי לא יכול לנצחו בנסיונותיו להפריעו מעצם מעשה המצוה, יתחיל לבקש תחבולות, איך להרום הלשמה שלו, ושונה הוא מין מפריע הראשון מהשני, בשעה שבא להפסידו את עצם מעשה המצוה, אזי ישתדל להכביד עליו הנסיון במפריעים קשים כמו שאמר שדה"מ ע"ה ארי כחוי' וכו' אולם בשעה שבא להפסידו את הלשמה, אזי ישתדל להקל מעליו את הנסיון בכל מיני פיתוים, כי ישיג כזה כבוד או ממון וכדומה מן הפתוים שמבואר בדה"ט בשער יחוד המעשה, ומצינו שבשני הדרכים האלו בא השמן לאברדם ולכבוד אותו בהרמו, בתחילה העמיד לו נהר על דרכו וחשב כי בזה ימנעוהו מליצ'ך לחר המורי, אולם אברהם אבינו לא התפעל מהנהר וענה לו, "אני בתומי אלך" כמבואר במדרש עד שהתפלל כי באו מים עד נפש, ואחר שראה כי לא יכול לנצח את מעשה המצוה השתדל להפסיד את הלשמה שלו לגנוב ממנו את הנסיון לנמרי הגיד לו: שמעתי מאחורי הפרגוד כי השה לעולה ולא יצחק לעולה, ואין כאן נסיון כלל, ובל מעשיך הוא רק מעשה חיצונית לנמרי, ואין אתה לחם נגד טבעך כלום, כי ימנעך ד' מלשחופ. ע"ז ענה לו, כך ענשו של בראי שאפילו אמר דבר אמת אין מאמינים אותו, שקר הדבר לא שמעת מעולם מאחורי הפרגוד כמבואר במדרש, ולכן הי' תשובותיו שונות, כי על הנהר לא יכול לומר אליו שקר אתה דובר, הרי הנהר לנגד עיניו ולכן הי' מוכרח להקדי

בתמימות כך צוה לי הכורא, ואין לי להמנע מפני שום דבר, ועל מענת, שמעתי מאחורי הפרגודי לא יכול להלוך בתמימות, כי אל מה ירץ, לשתוט את בנו? הלא הוגד לו סוד הדבר כי רק נסיון הוא ולא שישחט אותו, ולכן ה' צריך להרגיש כי שקר וכזב הדבר ולא שמע מעולם כך עונשו וכו'.

כאז, כן גם עתה ישתדל השטן להפריע את האדם בדרכיו האמורים אולם בזה שינה הוא: בטיעה שרצה להפריע את אברהם אבינו נאלץ להעמיד לו נהר עד הדכו, אבל אנו אין צריך להפריע כל כך גדול, אצלינו כל הדבר קל לנסיון יחשב, ועל מפריעים באלה בודאי נוכל לענות ואני בתוכי אלך, יען כי הנסיונות שלנו המה כחוט השערה לגבי נהר של אברהם, וכן בטיעה שבא להפריע, את א"א מהלשמה ה' מוכרח להפסיד אותו בדבר אמת שמעתי מאחורי הפרגוד, אצלינו אין צריך לכך זה, אותנו הוא יכול לפתות גם בדבר שקר, כמו להבטיח לנו כבוד או ממון וכדומה, ולפי שהורינו חזיל אדרבה זה שמבטיח לנו הוא סבה להפסדו כמו שאמרו כל הרודף אחר הכבוד, הכבוד בורח ממנו, וכתב הגר"א ז"ל שכן הוא בכל המדות. לכן על זה אין צדיקין לבוא אליו בתיטובת של, כך עונשו של בראי שאפילו אמר דבר אמת וכו' הלא כל פיתויו אצלו המה בדבר שוא ושקר.

אמנם, הגם שנצח להשטן בכל דרכיו, אעפ"כ ה' נשאר עוד מה שהי' חסר לו, והוא בירור המעשה, אחרי כל המעשים לא מצא א"א עוד בירור כי הוא מסור לעשות רצון ד' בלי שום נמי דקה פן הדקה, כי מי יודע הרצון הראשון שסבב לו שילך לעקוד את

יצחק בנו, כי מה יוכל לעשות כי אף אם לא ישחוט הוא, לא יפלט
מן המיתה מצד אחר, כי הרבה שלוחים למקום וגם מפני שהרגיש
מבעו במקצת שאתו⁹ שולגו עיניו דמעות, ואין לו מזה בירור על
מצפוני היושר לאלקיו, עד שאמר לו המלאך אל תשלח ירך אל
הנער ועל תעש לו מאומה ופירשו חז"ל שבקש לכה הפחות להטיד
בו מום, לכן אמר לו אל תעש לו מאומה, אחר שבקש כל ימיו
בירור הלשמה, מצא פה מקום לברר, כיון שאמר לו המלאך אל
תשלח ירך אל הנער, והיו לו שני ציונים, לשחוט ולא לשחוט, ובחר
בהציווי הראשון לשחטו, בזה בירר את הלשמה שלא נמצא בתוכו
שום טבע המעכבו לקיים את דבר ד', ואם בחר בהציווי השני
שלא נטיתו גרמה לו שיתאים עם הציווי ולא מתמת הציווי בלכד,
ומה שרצה לשחוט מקודם שמה הוא מפני הטעמים שזכרנו ולמנון
הטובת בבירור כי אין לו שום רצון ראשון המסייע אותו לשחטו וכן
שאין לו שום דבר הכרחי אשר על ידו הוא מוכרח לבחור מה
שבחר לו הכורא, וכן גם אין לו שום נש"י שתתאים עם הציווי שלא
לשחטו, אחר ששמע הציווי, שלא לשחטו, בחר בהציווי הראשון, ועתה
אין כאן הטעמים הנ"ל יען כי הכורא מ"ק ממנו הציווי, ומצא אז
נ"כ שאין טבעו מפריע לו לקיום המצוה כלל, ולכן אמר לו ד'
עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה מזה גופא היית לירא אלקים כי
עד עכשיו היית ירא היים בכה והיו חסר לך הכפועל כמו שיחסר
לנער הממן שיגדל אף שבבחו לגדול בכל זאת לשעתו הלא קטן הוא,
אולם עכשיו ביררת מעשיך והיית לירא אלקים בפועל.

עוד נתברר מזה מדרגתו כי לא היו צריך לעזר-השם, כמו שהעידת

עליו התורה אשר התהלכו אבותי לפני וכו' שלא חי צדיק מעד לתומכו, כי אלמלא כח הרע פעל עליו במקצת והי' צדיק עזר חסם, איכ הרי אין לך עזר השם גדול מזה שצוה לו שלא לשחוט, ובכל זאת אף לאחר הציווי הי' בוחר לעצמו הציווי הראשון, ולכן אמר לו המלאך, ולא חשכת פירוש ולא חשכת אתה, ע"י בחירתך בציווי של השחיטה, לא חשכת את בנך מצדך רק ממני מצדי.

ה. תקופת מעמד הר סיני.

אם שאברהם בעצמו כבר הגיע למדרגה כל כך גבוהה עד שכת הרע לא הי' יכול לפעול עליו להכריחו היפוך השכל הפשוט, בכל זאת עדיין לא הגיע למדרגת אדם הראשון קודם החטא, להיות שכלו שכל פשוט כמש, לכן מצונו באברהם אבינו שזדנו עיניו דמעות בשעה שלקח את המאכלת לשחוט את בנו, אלא שכת השכל שלו היה כל כך חזק, עד שכל מפריע שהי' מתנגד לו הי' יכול לנצחו בשכלו, כמו שראינו במעשה העקדה, אבל מה שנוגע לפנימיות הטבע, כמו זליגת הדמעות, זה הי' נשאר אצלו, מאחר שלא הי' שכלו שכל פשוט כל כך כמו שהי' באדם הראשון קודם החטא. באופן כזה הי' נמשך מצב חיי הרוח של אדם המעלה, כמו שם, עבר ושבטי יה, משך כמה וכמה דורות, אולם אף אחד מהם לא הגיע למדרגת אדם הראשון קודם החטא. הוזהמא שהטיל בת הגחש לא סרה ולא נמחה עד שעת מתן תורה, אולם בשעת מתן תורה הגיעו למדרגה כל כך גבוהה, עד שפסקה זוהמתם לגמרי ונעשו כמו אדם הראשון קודם החטא. והמדרגה ההיא השינו בעת

שהקדימו נעשה לנשמע, מפני שאז החליטו בעצמם להתחיל לחיות על פי צווי הכורא בלי שום פשרה בלל, ושלא יבחרו זולת מה שתבחר להם התורה ולא יפקפקו בלל בדבר, אם לקבל התורה או שלא לקבל, לעשות או שלא לעשות. על עזם המעשה אמרו, נעשה, ופירושו, אנו מוכנים לעשות רצון ד', כמו שהמלאך מוכן לעשות בלי שום דרישה וחקירה בלל, ועיקר השמיעה הוא רק לברר איך לעשות. ולכן בשעה שהקדימו נעשה לנשמע יצתה בת קול ואמרה: מי גלה להם רז זה, זאת אומרת, מי גלה להם אותו המפריע הגדול להשגת השלמות, הוא הוא מה שמבקש האדם תמיד ה"נשמע" קודם ה"נעשה", וחקירתו מקודם אם צריכים אם לא. הלעשות או לא, וחשבתו שמה יגיע לו רעה מזה או שמה יזכה לחיות על דרך זה, מי גלה להם שכדי לעמוד על מדרגת אדם הראשון קודם החטא בלי שום נגיעה טבעית ונמי רצונית מה לקבל ומה שלא לקבל, אלא כמו שבל פשוט מוכן לעשות רצון קונו, וככדי שמדרגה זו לא תשונה לעולם, צריך האדם להשריש בעצמו יסוד זה להקדים ה"נעשה" קודם לה"נשמע" ושלא ישאל כלום הלקבל אם לא, לא מינה ולא מקצתה, אלא שימסור עצמו לבחור בכל מה שבחרה בו התורה ושיבקש להבין רק איך לעשות. וכזה השיגו המדרגה הגבוהה כמו אדם הראשון קודם החטא, כי מיד שהקדימו נפסקה זוהמתם לגמרי.

והיסוד הזה הצליח להם בלל כך עד שהגיעו על ידו לידי כך, שהעידה עליהם התורה: וכל העם רואים את הקולות ופירשו חז"ל שהיו רואים את הנשמע ושומעים את הנראה, השנתם

היתה כל-כך גדולה עד שלא התפרד אצלם השכל מן החוש, ולא כמו שהוכיח לנו הנביא: "שמעו שמעו וראו ראו ראו ולא תדעו", כי יש "הערען" גדערהערען", "זעהען" גדערוזעהן", לפי שאצלנו הטבע מסך מבדיל בעד השכל. בשכלו יכול האדם לציר דרך של אדם השלם, אבל כיון שאינו רואה אותו בחוש, נשאר אצלו הציור הלזה כמו תמונה פוטוגרפית, שעינים לה ולא תראה אזנים לה ולא תשמע, ועוד שונה הוא ממנה, כי התמונה הפוטוגרפית, אף שאיננה תמונה חיי בכל זאת, לכל הפחות, היא מתאמת לדבר המצויר, לא כן ציור חיי השלמות בשכל האדם, שכיון שמעולם לא חי אדם השלם, לכן גם הציור שמציר אינו נכון, וזהו שאמר הנביא, כי אף ששומעים אנו, חסר לנו ה"דערהערען" ואף שרואים אנו, חסר לנו ה"דערוזעהען" וסבת הדבר, כי אדם שבעצמו אינו שלם ויש לו דבר המעכבו מלהיות כך, אותו המעכב עצמו מסך בעדו, עד שאינו יכול לראות ולשמע היטב. ולו טעם לחיות חיי התורה במעשה, אז החכים אותו הנסיון (הפראקטיקה). אבל אם להתמכר לחיות עפ"י התורה כמו שהיא אינו מסכים, אלא רוצה הוא לדעת מראש מה כתיב בה והמתאמת היא לחפצו אם לאו ותוקע רצון עצמו אל התורה, אז בודאי כמו שהוא חפץ כן יראה ולא יראה הדבר לאמתו כמות שהוא, וממילא נפרדת אצלו התורה מן החוש, כי לא נסה לחיות על פי דרכה בחוש, ולו נסה, כי אז אחרת הבין.

אבל לא כן בשעת מתן-התורה שמושם שהקדימו, נעשה' לנשמע' ומסרו את עצמם לחיות חיי התורה בחוש, הגיעו להשגה

כל-כך ברורה שהיו רואים את הנשמע דהיינו, שמחיצת המדות
 וכל דבר החוצץ בעד הראי, לא חצץ להם כלל, כמו שבותל ושום
 מחיצה אינה מפסקת בעד השמיעה, ושמעו את הנראה, כי לפעמים
 יזדמן לאדם אכן-ספיר והוא רואה אותו, אבל כיון שלא שמע מעולם
 כי הוא דבר יקר, לא יתום עליו אבל הם שמעו את הנראה, ולא
 חסר להם שום מושג בעולם כמו לאדם הראשון קודם החטא, שלא
 היתה לו שום מחיצה מפסקת. ואף תהמה איך עשו להם עגל
 מסכה אחרי הכרה חזקה וברורה כזו, כי הלא ידוע שהיו ערב רב
 ביניהם, ואם נעין בדבר נמצא שאין כאן מקום לתמוה, כי הלא
 התורה מעידה שראו שבושש משה ופירשו הו' בא שש ופעו
 במגן הימים ועוד דאמרו על, כי זה משה האיש שראו משה
 מוטל מת במטה, ומה נזכר להטיח עליהם אישמה, כי מה הו' להם
 לעשות מאחרי שמעו? ועל עצם העגל נ"כ לא נזכר לחיובם, שהרי
 עשו אותו רק למנהיג כמושהיב, וילך לפנינו, ובאמת הו' להם
 מקום לטעות, יען כי משה מת, ומי יודע מה הו' אצו עד הנה?
אמנם כבר כתב הרמב"ן ז"ל, שהשקר אין לו נגלים היינו, שאין
 להרע בית-אחיה והוא רק אהיות-עינים, הנקרא פאקוס.
 שבו נרמזים בני אדם ולוקחים מהם נמוגם, וכ"ל כחו שר אהיות-
 עינים אינו אלא במהירותו, שממהרים כל-כך לעשות את הפאקוס,
 עד שאין האדם יכל להסתכל בו כראוי, ולו הביט בראי חדה,
 אז הכיר ודאי את השקר והזיוף שבו, ורק המהירות הנפלאה
 גורמת להטעות את החוש. וכן ממש עם דרכי היצר, כי אינו יכל
 חשטן להראות את העבודה בצורת דבר טוב, וכל כחו הוא למהר

בהליכתו כל-כך עד שבשערי-האדם מתחיל להביט ולחשוב אודותיו כבר גמר מעשהו והאדם מוצא, שהוא עומד אחר המעשה עם מחשבתו. ולכן אין פורשים רשעים מדרכם, אף כי יודעים הם כי רע ומר הוא, יען כי היצר ממחר בהליכתו והוא מתנהג בכבודת לעומתו, לכן הוא מוצא תמיד את עצמו מנוצח. גם במעשה העגל לא היתה יכולת בידי השטן להראות בצורה בולטת שמישה מת ומלאכים גושאים אותו, יען כי במציאות אין הדבר כן, והראותו היתה רק אחיזת-עינים, שמהר להטעותם ולרמותם. ולו הסתכלו בהסתכלות חדה, לא היו רואים מה שראו. וראי' לדבר, ששבת לוי נמצא שלם כשצווח משה, מי לד' אלו, ואם ה' המרה ניבר לכל בלי שום זיוף, מדוע לא חשש גם שבט לוי עליה, אלא שעל כרחך אחיזת-עינים ה' ומי שרצה למעות טעה ושבט לוי שלא רצה למעות לא טעה. וזאת היא אשכחם שלא הביטו כראוי ועוד צרפו לזה טעות השש שעות, ושבט לוי לפי שלא טעה במשה מת, לא דחקו אותם גם השש שעות לעשות עגל, כי חכו שמא יבוא. וממעשה העגל נובל לדון, שדרכי היצר הם אחיזת-עינים וכל כחו בזה שממחר מעשהו, אולם הבחירה בידינו ושבט לוי מחיב את המועים. וגם מזה נובל להבין שהחטא לא ה' פשוט כל-כך, כי הוא גם אחר מעשה העגל, לא ירדו ממדרגתם לנמרי. וכמו שפירש הרמב"ן ז"ל את הפ', "ולא יתו איש עדין עליו", שהכרת עותתם היתה אצלם כי כח חזקה, עד שנתנו החיים הנצחיים שהשיגו בשעת מתן-התורה. כדי שימחלו להם חטא העגל.

ובשירד משה מן השמים והתורה שקבל בידו וה' צדיק לתודיע

לישראל חוקי האלקים ותורתו, ישב משה לברו לשפוט את העם, עד שבא יתרו ושאל אותו מה הוא עושה והשיב לו: כי יבואו אלי לדרוש את אלקים, היינו שהדין-תורות הבאים אלי אינם כסתם דין-תורות שזה אומר שלי וזה אומר שלי, אלא שכל אחד בא לדרוש את דבר ד' אפשר שלך ואפשר שלי כמו שאלת איסור והיתר (ואעפ"י שאמרו חז"ל: דינו לבוקר משפט", זה הי אומר עבדי נגבת וכו'), הי' המן מברר" אעפ"כ רוב הדין-תורות היו רק לשאל בדבר ד') ועוד צריך אני להודיע להם את חוקי האלקים ותורתו היינו, לברר לכל אחד ואחד את הדרך י"ך בה. ועל זה השיב לו יתרו: לא טוב הדבר אשר אתה עושה, נבול תבול גם אתה גם עמך, כי לו היו באים אליך לשאול דיני גוזה וברומה בלבד, יכלת לעשות הדבר לברך, אבל הלא צריך אתה להודיע להם את הדרך אשר ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון כלל אחד לפי טבעו ותכונותיו ומדותיו, וראוי שתכיר את כל אחד ושיתברר לך רוחו של כל אחד ואחד, את זה לא תוכל עשות לברך, כי נחוצו זמן רב וטרדה גדולה לסדר והכרר לכל אחד את מצבו הפרטי, לכן צריך אתה לבחור במצוינים שבהם והלמד אותם איך שיבררו הדרך לעם, ושמת שני אלפים ושרי מאות עד שרי עשרות וכל אחד יברר לחבירו וחבירו לחבירו, כי אם אתה לא תלמד להם איך לברר את דרך ד', מה יעשו אחר מיתתך בשעה שכבר לא תוכל להתראות להם את הדרך אשר ילכו בה, וכה עשה בחר המצוינים ולמד אותם ואנו ילמדו לאחרים ואחרים לאחרים. ונמצא שכל אחד הי' מלמד לחברו והברו מלמד

לו, כל אחד השפיע על חברו והושפע ממנו והיו מלמדים ומתלמדים כאחת. כה ה' נמשך הדבר עד תקופת הנביאים.

ה. תקופת הנביאים.

וכמו שמושה בשעתו שפט את ישראל והורה לכי' מהם הדרך הניוחד לו, כן ה' דרך הנביא כמי' הנרי'א, שהנביא ה' מניד לכל אחד ואחד הסרונו ותקונו. אולם הדור של הנביא ה' שונה הרבה מדורו של משה רבנו כי בדורו של משה רבנו הכירו כלם את רוח התורה וכל אחד ראה להתלמד מפי משה והשרים אשר העמיד, לא כן בדורות של הנביאים, היו נמצאים כאלה, שחסרה לכם ההכרה הנכוהה, עד שה' שוה להם לקרא לפעמים את הנביא בשם, מושגע איש הרוח. אמנם אף שנמצאו כאלה שמאסו להתלמד כפי הנביא, בכל זאת לא היו בני העלי' מועטים ומי שרצה להתלמד, הורה לו הנביא דרך ד' בהכרה מאירה, עד שהיו יכולים לפשט העקמונית שבלב, בהכרתם החושית, בכחם חי' להפריש לאדם מן המינות ולא ימות, כי כל הטעם שאמרן חזיר דפריש ממינות מיית, מפני שהכרת חושו מושכתו מן ד' והוא מוכרח להתעקש נגד טבעו ולשוב אל ד', ומהפרישות הכאה בעל כרחו שימות, אולם עיבדי הבעל, שהשיבם אלי' הנביא אל ד' וצוותו כלם. ד' הוא האלקים, לא מתו, מפני שלא הוצרכו להתעקש ולשוב, כי הנביא האיר לכם בהכרה כל-כך חזקה וחושית, עד שכל אחד ראה הגדון כמות שהוא וממילא נפרש מן הטעות והטבע, ושוב מאהבת האמת, לכן נשארו בחיים. ומשמתו חגי' זכרי' ומלאכי

שפסקה רוח-המדוש. שבה הי' כל אחד מישיני הסרונו ותרופתו בהכרה חושיית מאהבת האמת, ומאז ואילך מתחלת תקופת הישיבות.

תקופת הישיבות.

ומאחר שפסקה הנכואה, שהשפיעה לעם ישראל דעת חוקי האלקים ותורתו ודבר ד' נעשה יקר, נפתחו מעינות הים חדשים, הלא המה הישיבות שמו ישיבות סורא ופומבדיתא וכדומה. והישיבות האלו הרימו את המצב הרוחני בכל הפונות ישראל למעלה ראש. וכשום מה? משום שהיה קשר פנימי בין הישיבות ובין העם והיו מסייעים זה לזה. העם הכיר, כי מקור האמת הוא רק בישיבות וזולתן הכל רק הבל ושוא נתעה, והכימו על הישיבות כמו על מורה-שעות מתוקן עם מכונה-פנימית אמתית וקיום-מורים מדויקים על נכון, שהכל מדויקים את מורי-השעות שלהם על פיו. וכל מי שהיה משתוקק אל דרך ד' הי' דורש ומבקש שמה.

והישיבות היו בוראות אנשים מושלמים בכל המעלות, יודעים את האלקים וחוקיו ותורתו, בעלי לב ישר, שכל פניהם תשוקתם היא לבקש את הנקודה האמתית בכל מעשיהם אשר המה עושים, ונבזרים ברוחם. שכל רוחות שבעולם אינן מזיזות אותם ממקומם.

וכשהיו יוצאים מן הישיבה אל העולם, היו מקדשים שם שמים בכל מקום שבאו שמה והיו למופת חי למעלת חיי השלמות. ונמצא, כי העולם מלא את הישיבות בכמות התלמידים

והישיבות מלאו את העולם באיכות התלמידים, וככה הי' נמשך דור אחר דור, וברבות הזמן נתרבו הכמות והאיכות בישיבות ונתרבו בעולם. העולם והישיבות לא היו אז שני דברים נפרדים והפכיים זה לזה, אלא, אדרבה, היו יונקים זה מזה ומסיעים זה לזה ורוח אחת ודעה אחת היו לשניהם. כלם היו מכקשים דעת אלקים ומצאו אותו בישיבות. בן-התורה לא הי' צריך להלחם עם עצמו בהיותו בישיבה ולא הוכרח להכניע את נשיותו הטבעיות המושכות אותו חוצה לה, אלא, אדרבה, רוח העולם דחף אותו אל הישיבה. במצב כזה היו הכבקשים מתרבים, נבראו הרבה מושפעים ומשפיעים. אולם לראבון לבנו בא הקץ להצלחה זו. הגיעה העת ושורש פורה ראש ולענה נפל בעולם, הלא היא ההשכלה הארוכה, אשר רבים חללים הפילה ומטממה את לב העם והביאה לידי כך, שהתחילו כואמים בדבר ד' ובנושאו. וכאן נבעה פרץ בין הישיבות והעולם ונפתח תהום ביניהם. ומכיון שהרגישו שחיי העולם וחיי השלמות הם שני הפכים שונים שאינם מתאימים זה לזה ואי-אפשר לפשר ביניהם, התחילו לעזוב את הישיבות והתקרבו אל מדריכים חדשים, מדיחים ומסיתים כדרך האמת. ותחת השפעת הרוח החדשה, הי' הרוח גם בישיבות עצמו הולך ופושך, הולך ומצטמן, עד כי גם המעטים שנשארו, היו לפוסחים על שתי הסעיפים, סעיף זה מושך לכאן וזה לכאן. וכשנשארו כאין אונים ממלחמה פנימית זו, התחילו, כדי לצאת ידי כל הדעות, לפשר בין שני ההפכים ונתערבו אצלם המוב והרע, שהתחילו טשטשים אצלם בערבוביא. ונברא מין חדש לגמרי, שחסרה לו ההכרה הכרורה והמסירות הגדולה, והוא כמו

מורה-שעות שנתקלקלה מכונתו הפנימית, שפעם הוא ממהר ופעם מאחר וצריך לרחיפת-היד כדי להעמיד קו-המורה על השעה האמתית. וכן ה' הרוח בפנימיותם הננועה מיטבושי הזמן, פנימה היו נבוכים בדרכי החיים ורק על ידי רחיפת הנשלא לשמה הגרוע ה' מתנועע הרוח. גם המצב הזה לא הצליח להתקיים בתמידות ובאיזה מקומות כבר נהרסה כל המכונה הפנימית ולא נשאר כי אם דף עם קוים-מורים לכד, העשוי להתלות בכח'ם להראות זמן ההדלקה, ובכיוא זמן ההדלקה שועה האדם וסובר, כי מורה-שעות אמתי הוא והראי', כי הוא מראה את העת בדיוק, ואולם באמת פעות הוא, כי רק בדרך מקרה הוא עומד כראוי ולא הוא מסבב את השעה, ובעצם הוא דבר-תהו כלי מכונה פנימית כלל.

וכמובן, לא ה' יכול הרוח הזה לברא אנשים בעלי דעה אמתית ולב ישר, המוכשרים לקבל השפעה ולהשפיע. וככל זאת כל זמן שהלא לשמה מצא מקום להתגדר בעולם והיתה מתקיימת לכל הפחות, מציאות-הרחיפה הנ' ה' מתנהל הדבר איך שהוא. אבל לדאבוננו, גם מצב זה לא נמשך הרבה. בשעה שהתפרצה המלחמה, נהרס ונהרב כל מה שנתקיים הודות לרחיפה החיצונית. בן-התורה לא ה' מלומד להיות עומד בנסיון ולעמד בתקף על דרכו, לכן נתדלדל הדבר ונהרס וכמעט רק יחידים המה אשר נשארו ולא פרקו מעליהם עול התורה. ובוה הוכתה התורה הטבת היותר גדולה ומצב הישיבות נבוך.

ועתה מה לעשות? הרוח הרעה, רוח החפשויות והכפירה ר' מתחזקת בכל יום בעולם ומתחלה מוזקה גם לשרידי המלטה

ומטלטלת אותם לעולם ולחיים הפכיים ממש לחיי התורה. מוכרחים
 אנו לבקש עצה איך להציל נפשות ישראל התמימות, לבלי ישמפו
 בזרם הזמן המתנכר ומתחדש בכל יום ולכל יטבעו בנגלים הסואנים.
 ורק מוצא אחד ישנו, הלא הוא להרים את מצב הישיבות ולהשיכן
 למצבן הראשון. ולא יועיל כלל, אם נשיב אותן למצב הקודם של
 הנועה הבאה מרחיפת-יד חיצונה בלי מכוונה-פנימית, ראשית, משום
 שתנועה זו, התלויה בסבות חיצוניות, אינה חזקה ומתמדת, ושנית,
 משום שהנסיון המר הראה לנו שבלי מחיב וגורם פנימי אפשר
 להתקים רק זמן מועט וסוף הכליון לבא. ואם רוצים אנו באמת
 לבנות את הישיבות מחדש, צריכים אנו להעמידן על יסודות נאמנים
 ולהעלותן למדרגת הישיבות בדורות הקדמונים. וכדי להשיג דבר
 זה, צריכים אנו להניח הנחה יסודית זו: אחת נשאל, לשבת בבית
 ד' כל ימי חיינו היינו, כי אין אנו יכולים להתחבר עם העולם,
 משום שהעולם התרחק ממנו, וצריכים אנו להדגיש, שהעולם
 והישיבה הם שני דברים הפכיים וסותרים זה את זה, ושכבדי
 להמלט מן ההשפעה המפסדת של העולם, על שרידי הפלמט
 להתחזק על מצבם ולהתרחק עוד יותר מן העולם. בשעת-חירום,
 כשכל קרונות מסלת-הברזל מלאים צבא-מלחמה, מוכרחים אנו
 למחת כרטיס-מסע ממדרגה הראשונה. בשעת-חירום וסכנה כזו,
 צריכים אנו להצטמצם יותר בתוך ד' אמות של חיי התורה. וכל
 מי שיבא להסתפח בגחלת ד', יהי לו עולם מיוחד, ששם יוכל
 לפתח כשרונותיו ומדותיו הטובים באין מונע ומפריע. צריכים אנו
 לברא מכוונה-פנימית, המחייבת להתרחק מן העולם ולכתור בישיבה

למקום למוד ומעשה, רק מאנשים שאינם פוסחים על שתי הסעיפים
תוכל הישיבה להבנות !

וכשיתרומם מצב הישיבות . יש תקווה שגם העולם יכנה מהן
ותחת השפעת הישיבות הרוכמות , תרום קרן
התורה בכל חוצות העולם . מאז ומעולם היו הישיבות משיפיעות
על המדינה ומורות לעם דרך-האמת, משום שהישיבות עצמן נשאו
בנאון את דגל התורה, ואור האמת אי-אפשר לו שלא ינצח . ורק
כאשר נתמוטט רוח הישיבות ושם שקעה האש, הלך העולם שולל
מותעה , כי , מהרסוך ומהריבוך מן הישיבות יצאו , ובבדי להקן
המצב הנוכחי , צריכים אנו להתחיל מבנין הישיבות על יסודות
נאמנים ומהם יבנה העולם לאט לאט , כי לא נוכל להתחיל מהעולם,
משום שעכשיו דור הפלגה ממש זה מושך לכאן וזה לכאן . צריכים
אנו לעזב סוף סוף את דרך הפשרות ולהכיר שרק שתי דרכים
לפנינו, או לעזב לגמרי את התורה ולבחר בעולם , או להתבצר
יותר על מצבנו ולכרא לנו מדור מיוחד בפני עצמנו. ושעה-בחירה
זו היתה כבר אצל אדם הראשון , או לחיות כמו יצר פשוט מוכן
לקיים רצון הבורא בלי שום פשרה , או להתערב עם עין הדעת ,
ומעה ואמר, שינצח את המלחמה ויתעלה עוד יותר כשיבחר בדרך
האחרון. ואם כי הכירא הזהירו , שלא יבקש גדולות, כי לא יעמד
בנסיון , אבל הנחיש הסיתו שיהיו כאלקים ולא יזיק לו כלום , ומה
הי' בסוף ? ויתבששו והכיר במעוהו לאחר המעשה . ותמונה זו
צריכה ללמדנו , שאין לנו מקום להתפתות ולטעות . שלא תפעל
עלינו לרעה ההתחברות עם העולם ושאיפתיות בכלל התחברות

כזו. אף נשכח נא את העבר הקרוב, שכל מי שנמה לחבר הנפרדים האלו, לא נשאר מתורתו כלום ולבד שלא הועילה לו, עוד נהפכה לו לסם-המות, כי מי הסית והדח את העם לשפוך בוז וקלון על כל דבר קדוש, אם לא רק מי ששנה ופירש כמאמר חז"ל: "שנה ופירש קשה מכלם". ומה היתה סבת פרישתו? הלא רק זה שרצה לפסוח על שתי סעיפים כאחד ולחבר את שאינם מתחברים. לכן אין לנו לרמות את עצמנו בעצת הנחש הקדמוני, לבחר בתורה ובעולם, כי יחדיו לא יתקומו וסוף סוף שנשאר קרח מבאן ומכאן, אלא נזכר היסוד הנ"ל, כי אין לנו בעולמנו, אלא הישיבה והתורה כלבד ונתאמין להרים את הישיבות למדרגת הישיבות הקדמוניות, ואף כי התקופה עתה אחרת לגמרי, הנה בהמשך הזמן אתפשט צורת התקופה ותקבע צורת הישיבות הקדמוניות.

ואל יקשה לאדם להנזר מן העולם, ולהצטמצם יותר ויותר בתוך המדור המיוחד לו, ולמסור כל לבבו וחושיו לקנית השלמות, ואף יחשו, שלא יוכל לעמד על מדרגה זו. כי כשנשקיף על דרכי בני אדם ותהלוכותיהם ונבמש איפה הוא מקום הטעות שלו הן בעניני התורה והן בעניני העולם, ואיכא מקום האבדון שלו הן ברוחניות והן בגשמיות, נראה, כי בענינים שאין לשכל שום מכוא בהם ולא נמסרו לשיקול הדעת, שלכאורה, רק שמה יבש האדם, הדבר להיפך ואדרבה, דוקא בענינים אלו נמסר לאדם לעמד בנסיון וכל הטעות והמכשול הוא רק בענינים המסורים לשיקול דעתו של אדם, שצדיקים ילכו בהם ופושעים יבשלו בהם. בעניני התורה אנו רואין, כי האדם יבשל רק במשפטים ולא בחוקים, ואם כי

לפעמים יכשל בהוקים, הוא רק במשפטים של החוקים, כי אין חק בלא משפט (כמכואר בתורה שפתחה: ואלה המשפטים וסימה: כי תקנה עבד עברי וחק הוא) למשל: בענין פרה אדומה לא יכשל האדם בחק שלה, היינו, שלא יעשה פרה אדומה כלל, אלא במשפטים שלה, היינו בענין עלית העול ושתי שערות, וכן גם באתרוג, דרפיון הוא רק במשפטים היינו, בענין יבש וכדומה, וכן בתפילין בענין הרבוע; והוא, משום שיש לו נגיעת ממון בזה להקל בדבר. וכן בכל התקופות אם נראה מי שירד ממדרגתו, הוא רק משום שמעה במשפטים. וכבר אמרו חז"ל על שהעיה החכם מכל אדם, שמעה בטעמי המצות, ולו לא גלתה התורה טעם של, לא ירבה לו נשים, לא היו לו מקום לטעות, אבל כיון שהלכה התורה הטעם בלא יסירו את לכבו, טעה ואמר שירבה ולא יסור ואף כי, שבידותו לא סר, היה לו לראות את הנוגד ולחשש שמא ישני החסרון לעת זקנותו, אבל זה אי אפשר להשיג בשכל, ולו הלך בתמימות אחר הצווי, לא היו בא לדי כך. וכן בענין ספרים חיצונים שאמרו חז"ל: כל הקורא בספרים חיצונים אין לו חלק לעולם הבא, וכלל זה מפורסם וכוסכם אצל כל ועיקר הטעות הוא רק בפרטיות כי, מקלו יגיד לו: כל המיקל יגיד לו, את זה מוציא האדם מן הכלל וכזה מובטח הוא שלא יעשה בו רושם. ועוד רואים אנו, שדוקא על המדות שפרסומם בל-כך גדול, עד שאפילו הפחות שבפחותים, כשיחרף את תבירו, לא יגדו, אלא במה שמגנתו התורה כמו: גנב, גזלן, רודף אחר הכבוד, וכשהוא משכחהו לא ישכחהו, אלא במה שמשכחתו התורה כמו: עניו, כטיב, מאמין וירא-אלקים, דוקא

על מדות אלו אמרו הז"ש: ,רובם בנזל וכ"ס באבק לשון הרע".
הרי לך, שדוקא ביותר מושכל ונמסר לשיקול הדעת, קרוב הטעות
ומצוי המכשול

וכשנעמיק בדבר נמצא, שמשום כך כרוכים הטעות והמכשול
רק בדברים המסורים לשיקול דעתו של אדם, משום
שדעת האדם מצומצמת היא וכשהוא נוקח את הדבר תחת שיקול
דעתו. יוכר מזה החסרון והשבוש. לו היתה דעת האדם דעה
צלוה בלי שום נגיעה עצמית כלל, הי' המשקל שלו מדויק ואפשר
הי' לסמך עליו, אבל הלא דעת האדם מטושטשת ומעורבת עם
רצונותיו וכל המיקל יגיד לו: כמו שהוא רוצה כן יראה, ומאזניו
פאזני מרמה הם. ולכן אנו מוצאים, ששכל האדם נפרד משכל
התורה מקצה אל קצה. האדם חושש למסור את עצמו אל התורה
שתנחהו בכל אשר ילך, משום שרואה הוא, שהוא רק נותן ונותן,
יותר על כמונו ונופו וכרום איננו מקבל מן התורה, אבל התורה
כבר גלתה לנו שהדבר להיפך: שהמקבל הוא הנותן והנותן הוא
המקבל. וזה נראה בהרבה ענינים: האדם מפהד לוותר על כבודו
ולהפקירו במקום שנוגע לחלול השם, משום שצריך הוא לוותר
על דבר-מה, והתורה אמרה להיפך: כל הבורח מן הכבוד, הכבוד
רודף אחריו, כשיברח יקבל: וכן בענין, שומר מצוה לא ידע
דבר רע, על פי שכל התורה, אם ישמור התורה מלבד שלא יפסיד,
עוד ירויח, ושכל הדמיוני של האדם מפחד המיד פן יפסיד: וכן
גם בענין הבטחון, נדמה לו שמוסר הוא את עצמו אל גזרת השם
ואמנם האמת הוא, שהוא מקבל את הכל כמשה"כ: ,ברוך הגבר

אשר יבטח בד', ברוך במצבו הנשמי. ומלבד זה האושר הוא ,
 שהוא אדם כזה, אשר „רק ד' מבטחו“. ואושר מעלת נפשו גדולה
 עד לאין ערך מאושר כה שמובטח לו מצבו החומרי כמו, שמעלת
 הנבונה יש הגבור, היכול לנצח את כל העולם כלו; גדולה מהריוח
 שישנו בעד זה, אם מדינה אחת תתן לו ממון הרבה כער מלחמתו,
 כי התשלומין הם רק מקרה המעיד על מעלתו, אבל מעלתו נשארת
 לו בעצם. ולכן אמרו חז"ל: „יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים
 בעוה"ז מכל חיי העולם הבא“, משום שהע"ב הוא תשלומין
 והתשובה ומ"ט הם המעלה בעצם; וכן אצל משה רבנו ע"ה מצינו
 שתבע שקשה לו לנהל בעצמו את העם ובקש עוזרים לו, הוא
 סבר יתהבדל בין העוזרים ובין „לברו“, שבלתי העוזרים יאבד את
 כחו יותר מראי ובהיות העוזרים לא יאבד כלום, ואמר לו הקב"ה:
 „ואצלתי מן הרוח אשר עליך“ היינו, שיאצל ממנו ויהן עליהם ולא
 ישאר אצלו כל הרוח כמו שהי' מקודם. והנם שאמרו חז"ל: „שבאותה
 שעה הי' בנר שמדליקים ממנו הרבה נרות ואינו חסר כלום“, אבל
 הלא גם בנר יש אכחושי מצוה כדאשבתן בנר חנוכה; וכן בענין
 הצדקה: „עשר בשביל שתתעשר“, הנותן לוקח והלוקח נותן. ושכל
 האדם מהופך הוא, רואה הוא את הנתנה ואינו רואה כי הנתנה
 היא הקבלה. ומפני מה הוא הדבר כך? משום שמעולם לא נסה
 האדם לחיות על פי בחירת התורה, מבלי שום חפץ לדעת מראש
 מה יהי' באחרית הדבר, וללכת בתמימות אחרי רצון ד' בלי שום
 התחבטות מצדו. ונמישל הוא לפחמי שתלה כל אשרו בזה, שלא
 בחר להיות צורף זהב, כי הלא זה כמה שנים שהוא פחמי ולא

נתנו לו לעשות אף טבעת אחת, וכף אחד יכיר בו ששומה הוא. כי היא הנותנת, משום שפחמי הוא, לא באו אליו לתקן טבעות ולו נסה להיות לצורך-זהב אז ראה כי חיי הצורך מאושרים הם מחייו הוא. וכן ממש עם האדם, משום שמעולם לא יצא משיקול דעתו הכרוך אחרי טבעו ומדותיו, להשליך יהבו על התורה, כמו שהקדימו ישראל בשעת מתן-תורה, געשה' הנשמע', ולכפף שיקול דעתו מפני שיקול דעת התורה, ולהשתמש במשקלו רק בקיום התורה, איך ומה ומתי לעשות, משום זה הוא רואה רק סתירות והפכויות. ולו מסר עצמו אל התורה לגמרי, כי אז נוכח, כי דרכי דרכי נועם, כי אין התורה לוקחת כלום מן האדם ואדרבה, היא נוהגת לו חיים. וכיון שלא נסה למסור עצמו אל התורה מכל וכף, יש לו שכר אחר ונדמה לו, שהוא רק נתן ואינו מקבל, ושכל זה, אשר יסודו טבעו ומדותיו, הרוצים רק לקבל ולא לתת, אינו מכיר את התורה. ויוצא מזה, כי הוא נכשל בכל המשפטים, יען כי הוא בא לשפוט אותם על פי שיקול דעתו ומכרש הוא רק להקל מעליו עול התורה, משום שהשקפתו על התורה היא כמו על גולן הבא לגזול ממנו. אבל באמת הלא אנו רואים, שערבה כמשור פסלו חזיר מפני הטעם של דרכיה דרכי נועם ואם אין ערבה אחרת, בטלה מצות עשה, שהלא ד' מינים מעכבים ז'ז, וראוי לחזול יותר לכבד מצות עשה מהסכים, שבמין זה בחרה התורה. וזה שאמר הכתוב: ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חוקי, כיון שאין הוא נתון ומסור לתורה, מה הועלת בידיעתו את החק, הלא יכשל ויפול במשפטים, אם יבא לשקל בדעתו המשובשת את עיני המשפטים, וכשיבטל

את המשפטים, הלא גם החוקים שלו בטלים. כי אין חק בלא משפט. נמצא, שאין לאדם לבנות על שיקול דעתו כלום. ואין שום מקום עוד לשאלה הניצ, היוכל האדם לעמד על מדרגה כל-כך גבוהה, משום שהשאלה נובעת משיקול דעתו הקשור בטבעו ובמדותיו ומחסרון הכרתו בעצם התורה, שאין היא דורשת מאתו, שיקריב את עצמו לקרבן לפני ה' אלא, אדרבה, היא דורשת שלא יוציא את עצמו מן העולם וכל התורה היא לטובתו. ואם לא ימסר האדם את עצמו לתורה ולשייבה בלבד וישאר על שיקול דעתו, יאבד סוף סוף את עצמו ואת תורתו, ויכשל במשפטים וגם החוקים יבטלו. כאמור.

אולם זאת היא שאלת המבקש, כיון שהנתינה היא מבלה והקבלה היא נתינה, נמצא, שאם יתן ע"מ לקבל, לא יקבל כלום, משום שאינו נותן כלום, ומכיון שאינו נותן, לא יקבל, ואף אם יתן שלא ע"מ לקבל, הלא כיון שיודע הוא ברור, שנתינה זו מבלה היא, ידיעה זו עצמה תהפך את הנתינה לקבלה ותבטל לגמרי את מציאות-הנתינה, משום שנתינה שלא ע"מ לקבל — כיון שיודע הוא שיקבל — שוה לנתינה ע"מ לקבל ונותן ע"מ לקבל שוה לאינו נותן כלל, וכשאינו נותן, הלא נעדרת הביטוי לתורה, ואיך זה יכול האדם להיות שומר מצוה כראוי, ובוטח, ובורח מן הכבוד, אחרי שכמציאות אם ישמר את המצוה כדי שלא ידע דבר רע, לא יקרא שומר מצוה כראוי ויחסל אצלו הלא ידע כל דבר רע ויהיה כמו שאה"כ אצל איוב: הלא יראתך כמלתך, ואף אם השיג בזה חפצו כמו שאמרו חז"ל: אפילו רשע הבוטח בד' חסד יסובבנהו, אולם למדרגת השלמות האמתי לא הניע, ולשמור את המצוה שלא ע"מ לקבל פרס, לא

תתנהו ידיעתו, שזה הוא הגורם לקבל, וכאיזה אופן יוכל האדם להיות שומר מצוה באמת ובכונה מהורה? וכן הדבר גם בענין הבריחה מן הכבוד, שהזהירה עליו התורה, אם יכרח ובאותה שעה יחזיר ראשו לאחוריו לראות הרודף הכבוד אחריו, אין זו בריחה כלל, ואף אם לא יחזיר ראשו, ידיעה זו, שאם לא יחזיר ראשו, ירדף אחריו, עצמה היא החזרת הראש, ואיך תצויר הבריחה מן הכבוד? וכן גם בענין התשובה, שכתב הרמב"ם, שצריך האדם בשוכו להסכים בהסכמה חזקה, שלא ישוב לכסלה עוד, ואיך תצויר הסכמה זו, אם יודע האדם שביה"כ העבר הסכים גם כן לשוכ אף ד' בלב שלם לא עמד בהסכמתו, הוא ידיעה זו אינה נותנת לאדם להאמין, שהפעם יעמד בהסכמתו, ומזקת היא להסכמה דעכשיו, ומה היא העצה שידיעת העבר לא תזיק להסכמת ההווה? אמנם כבר כתב הגר"א ז"ל שאהבה ויראה פנימית בידי שמים ועל האדם למסור עצמו לתורה בלי שום התחכמות ולשמרה עד מקום שיכלתו מגעת, ועל השאר שאינו ביכלתו יעזר לו השם, ועזר זה יבוא כך אחרי שיעשה האדם מצדו כל מה שיכלתו.

ובזה נפתרות השאלות הנ"ל, כי האדם הרוצה באמת ובלב תמים להיות שומר מצוה, ולכרח מן הכבוד, ולשוב אף ד', יש לך סייעתא דשמיא ונתינתו נתינה וקבלתו קבלה והסכמתו חזקה, כיון שהוא עשה הכל מצדו ולשכח את הידיעות המזיקות לו בכל הענינים אין בידו, אולם האדם שאינו מוסר את עצמו להיות שומר מצוה וכו' אין נתינתו נתינה וקבלתו אינה קבלה והסכמתו הפכפכת וזהו שכתבה התורה: ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" ופירשו חז"ל

בלב של כל אהר ואהר' והיינו שאם יברא לו האדם לב מסודר להשיג כל מה שצוה לו השם, אז על המקצת שאני יכול להשיג, ושכנתי בתוכם: יקבל עזר השם. וזהו שבתבה התורה: ויקחו לי תרומה' ולא 'ותנו' משום שהנתנה היא לקיחה, אולם אימתי הנתנה היא לקיחה, רק כשיתקיים, מאת כל איש אשר ידבנו לבו' היינו, כשינדב את לבו וכל בחותנו לקים כל מה שצוה לו השם, רק אז הנתנה היא נתנה באמת וממילא קבלה היא.

ולכן, אם רוצים אנו באמת להגיע למדרגה גבוהה, ואם באמת יקרים בעינינו הני התורה והשמות, אין לנו לפחד בלל ובלל, שמה לא יעלה הדבר בידינו ולא נשיג שום דבר, אנו צריכים רק להשתדל, שלא יחסר שום דבר מצדנו ושנתנתו תהי' בנדיבות הלב ומסירותנו מסודרת שלמה ואז נקבל עזר השם בכל מעשנו ונתנתנו תהי' נתנה ונקיחתנו לקיחה ויתקיים בנו הכתוב: ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם."

ואלו ההחלטות שנתקבלו על האספה.

א. האספה הכללית.

- א. פעמים בשנה מתאספת אספה כללית, כל פעם במקום אחר על פי הצעת אדמו"ר שליט"א.
- ב. על כל אנדרה פרטית לשלוח אל האספה לא פחות מציר אחד.
- ג. הבא אל האספה בתוך ציר מאנדרתו מחויב לסייע בחזרה אל מקומו. הערה: אם באי שנים או שלשה מאנדרה אחת או יכול אחד לסייע למקום אחר על זמן קצר.
- ד. אם נחזק לאחד להחליף את מקומו, לטובת עצמו מחויבים לשלוח אחר על מקומו.

ב. תכלית האספה.

- א. אחד מעיקרי האספה הוא שבכל חבר יקבל חינוך מאדמו"ר שליט"א.
- ב. על האספה הכללית לדון בעניני התקנים הצריכים לכל המקומות.
- ג. מטכסם עצה איך לאגד ולאחד את כל הישיבות בשאיפות אחדות ורוח אחד.
- ד. לתקן שבכל המקומות יהיו הלימוד בחיל ותועלת גדולה הן בבקיאות הן בחדיפות.
- ה. לחשוב ארות יסוד ישיבת חדשה ומקום המסוגל לזה.

ג. סדר הלימוד.

- א. למנות מפקחים על שמירת הסדרים בריוק.
- ב. סדר הלימוד לנפ"ת ופוסקים הוא: סדר הראשון: משעה 10 עד שעה 3 ואח"כ רבע שעה מוסר ומנחה: סדר השני משעה 5 עד שעה 9 ואח"כ חצי שעה מוסר ומערב, וחצי שעה אחר מעריב לדבר בהנהגת היום כמבואר ברבינו יונה וצ"ל.
- ג. לתועלת הלימוד מחויבים ללמוד מסכת אחת בכל המקומות.
- ד. מן הנכון ללמוד כל שנים ביחד.
- ה. בכל המקומות צריכים ליחד מן הסדר שעה אחת להגדת שיעור ופסיק החברים.
- ו. מהסדר צריך להיות לכל אחד שתי שעות שילמוד בעיון רב.
- ז. כל אחד מחויב ללמוד בכל יום הלכות: שו"ת ערוך או"ח וכדומה.
- ח. מהנכון לכל אחד להשתדל לחדש חדושי תורה בכל שבוע.
- ט. להגדיר את העזרת תורה ולקנות את הספרים הנחוצים.

ה. אגודה פרטית.

- א. כל חבר האספה בחזירתו למקומו מחויב ליסד אגודה מכל אותן המסוגלים לזה.
- ב. החוב על האגודה לקיים ולאשר כל ההחלטות שנתקבלו בהאספה הניכ.
- ג. האגודה מתאספת בכל שני שבועות שתי פעמים: פעם אחת בלי זמן קצוב והפעם השני בזמן קצוב לא יותר משעה.
- ד. אין רשות להאגודה לקבל חבר חדש אם לא יקבל על עצמו לימוד המוסר בגדה.
- ה. חברי האגודה ישתדלו שלא תהי' היתם בהישיבה בודדת, כי אם

בהבאת תועלת לכל חברי הישיבה.

ו. אחד מראשי חלקי הדיבור בועדי האגודה הוא לברר שהבאת תועלת להישיבה והבריה יכולה ליעשות לחלק מעבודת עצמו ומכיש שלא להפריע לה.

ז. לדבר בענין זה שתי פעמים בכל ועד: קודם סידור העבודה ולאחריו. ח. על האגודה להשתדל לחנך את חבריה בענין הזה.

ט. האגודה מחויבת להשתדל להרבות מצוינים שיוכלו גם הם ליקח חבל בעבודתה.

י. על האגודה בכל מקום להשתדל שיהי מקום מיוחד למוסר ולתפילה. יא. יסוד גדול הוא שלא ימצאו בהישיבה רק אותן המוכשרים לקבל תועלת.

יב. על האגודה להשתדל לפתח כח הדיבור של כל אחד ואחד.

יג. כל אגודה מחויבת להרבות בני הורה ולכן החוב עליה בכל התחלת הזמן: א) לשלוח נוסעים לבקש נערים בהגריה ב) להדפיס קול קורא ולהפיצו בכל הסביבה ג) לחוק הישיבה קטנה בכל מקום. יד. לסדר את השיעורים בסדר נכון בלימוד גפית ורוח המוסר. טו. להעמיד את הצעירים אל המבחן פעם אחת בכל שני חדשים לראות אם עשו חיד בכבודם.

טז. כל חברי האגודה קבלו על עצמם בדרך כשתשקוט המלחמה ויפתח הגבול שישאר כל אחד על מקומו ולא יסע משם במשך שלשה חדשים, ולהוציא את התקנה הזאת לפועל בכל המקומות.

יז. האגודה מחויבת להשקיף על מצב הבריאות שר כל אחד ואחד ואם נחוץ לו לאחד איזה תמיכה כמו לנסוע רמעיני קיץ (דאמשע) וכדומה. מחויבת להשתדל בזה.

יח. ליסד ועד שר מעונות בכל התחלת הזמן.

יט. על האגודה לסדר עבודה לכל חבר ולבקר על קיומם.

כ. אין לקבל שום אחד שבא ממקום אחר בלא הכאת רשות.
 סא. אין רשות לשום מקום לשנות את מי שאין ברצונם שיהיו אצלם.
 למקום אחר בני שאילת רשות, אם לא שיוודעים בודאי שיקבל
 שם תועלת.
 כב. לקרא התקנות בהאגודה פעם אחת בכל חודש.

ה. עבודת הפרט.

- א. כל החברים אשר עליהם מוטל עבודת הועדים, עליהם להתאסף פעם אחת בכל שבוע לועד לדבר בעבודת עצמן.
- ב. כל חבר וחבר מהאגודה צריך שיהיו לו במשך המעל"ע שתי שעות מוקדשות לעניני המיסר ללימוד וקדיבור.
- ג. כל חבר האגודה צריך שיהיו לו עשירי קודש, עת קבוע להתבונן על מצבו והביא תועלת לוולתו.
- ד. מהמכרעות היומית יהיו לו חצי שעה ללימוד המיסר בהתפעלות.
- ה. היסוד העיקרי בכל הועדים הוא לעבוד בתיקון המדות.
- ו. לאחוז בעבודת תיקון מדה אחת לא פחות משבוע.
- ז. העבודה צריכה להיות בשני חלקים: ברוח ובמעשה.
- ח. כל חבר האגודה ישתדל להיות אצל אדמו"ר פעם אחת בשנה אם לא שאדמו"ר יהיו במקומו.

ו. אגודה מרכזית.

- א. האגודה המרכזית תוקבעה להיות עד האספה הבאה בהומ"כ.
- ב. האגודה המרכזית צריכה לחזק כל מקום ע"י שליחת בחור אחד לשם לא פחות משני פעמים בזמן על איזה שבועות על פי הצעת אדמו"ר.

ג. האגודה הפרטית מחויבת לכתוב בכל שבוע ממצב הישיבה להאגודה המרכזית.

ז. כתיבת מכתבים.

ט. כל חבר שהאגודה לכתוב מכתב עליו כבר שבוע מכל הנעשה בהאגודה והאגודה תסדר לאיזה מקום לשלוח אותו.

י. אגודה מחויבת לכתוב מכתב מיוחד להאגודה המרכזית מעניני אה והמעשה לא פחות מפעם אחת בחודש. והאגודה המרכזית תודים חוברת מכל המכתבים או תעתיקם ותשכחם לכל מקום.

יא. בכל מקום אשר אדמייר שם מחויבים חברי האגודה ההיא להעתיק מאמרו ולשגחו להאגודה המרכזית.

בקרוב אי"ה י"ג חוברת מיחדת ע"ד האספה.

אגודה המרכזית

הכתובת:

г. Гомель мого. губ. Техническая № 6 Дух. Равв.
Е ГУРВИЧУ для „АГУДЫ“

